

EXPUNERE DE MOTIVE

Codul penal al României aflat încă în vigoare, până la intrarea în vigoare a noului Cod penal adoptat în Parlament în anul 2004, prevede, la art. 246, 247 și 250 infracțiuni ce aduc atingere intereselor persoanelor fizice ori persoanelor juridice de drept privat. Aceste dispoziții se regăsesc în *Titlul VI Infracțiuni care aduc atingere unor activități de interes public sau altor activități reglementate de lege la Capitolul I – Infracțiuni de serviciu sau în legătură cu serviciul*.

Art. 246 *Abuzul în serviciu contra intereselor persoanelor vizează fapta funcționarului public, care, în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu, cu știință, nu îndeplinește un act ori îl îndeplinește în mod defectuos și prin aceasta cauzează o vătămare intereselor legale ale unei persoane.* Persoanele vătămate printr-o astfel de faptă pot fi, fie persoane fizice, fie persoane juridice de drept privat. Vătămarea intereselor publice este prevăzută și pedepsită de dispozițiile art. 248 din același Cod.

Art. 247 *Abuzul în serviciu prin îngrădirea unor drepturi are în vedere îngrădirea, de către un funcționar public, a folosinței sau a exercițiului drepturilor unei persoane ori crearea pentru aceasta a unei situații de inferioritate pe temei de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, gen, orientare sexuală, opinie, apartenență politică, convingeri, avere, origine socială, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA.* În acest caz, în mod evident, vătămarea privește doar drepturile persoanelor fizice.

De asemenea, **art. 250** *Purtarea abuzivă* care privește **întrebuințarea de expresii jignitoare, amenințarea, lovirea sau alte acte de violență, precum și vătămarea corporală a unei persoane, de către un funcționar public în exercițiul atribuțiilor de serviciu,** are în vedere vătămarea unor persoane fizice.

Mai arăt că, potrivit art. 147 din Codul Penal, *prin „funcționar public” se înțelege orice persoană care exercită permanent sau temporar, cu orice titlu, indiferent cum a fost investită, o însărcinare de orice natură, retribuită sau nu, în serviciul unei unități dintre cele la care se referă art. 145.*

Prin "funcționar" se înțelege persoana menționată în alin. 1, precum și orice salariat care exercită o însărcinare în serviciul unei alte persoane juridice decât cele prevăzute în acel alineat. În același timp, art. 258 stabilește că dispozițiile art. 246-250 privitoare la funcționari publici se aplică și celorlalți funcționari, în acest caz maximul pedepsei reducându-se cu o treime.

În condițiile dispozițiilor de mai sus, așa cum se arată și în lucrarea *Explicații teoretice ale Codului penal român*, apărut în 1972 și editat de un prestigios colectiv coordonat de cel mai reputat penalist român, prof. dr. doc. Vintilă Dongoroz, în cazul infracțiunilor vizate de prezentul proiect, acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu. Trebuie precizat că, în cazul lucrării citate, autorii se rezumă la a enunța acest aspect, fără a-l analiza sau detalia.

Atât în mediul academic, cât și în cel profesional, s-a pus deseori problema dacă punerea în mișcare a acțiunii penale, în cazul acestor infracțiuni care vătămă un interes privat, nu ar trebui să aibă la bază plângerea prealabilă a persoanei vătămate. Este evident că în situațiile avute în vedere interesul social ocrotit prin norma penală este unul privat, iar persoana vătămată are un rol esențial în cercetarea penală a acestor fapte. O asemenea dispoziție se regăsește și în cazul unor infracțiuni contra persoanei, ori al unor infracțiuni contra patrimoniului, cu precizarea că în acest al doilea caz sunt avute în vedere infracțiuni contra patrimoniului privat - *abuzul de încredere, gestiunea frauduloasă, distrugerea.*

În susținerea modalității de declanșare a acțiunii penale din oficiu, s-a arătat că, în cazul în care făptuitorul are o anumită calitate, acesta poate determina, prin presiuni, persoana vătămată să își retragă plângerea, ceea ce ar lăsa nepedepsită o faptă penală, în contra interesului real al celui vătămat.

Chiar dacă și acest aspect este de discutat, în prezenta propunere m-am limitat doar la cazul în care făptuitorul este un „alt funcționar” adică la situația în care este de presupus că nu are o calitate care, prin ea însăși, să poată determina, în mod ilegal, persoana vătămată să își retragă plângerea.

În general, s-a mai apreciat că faptele arătate, fiind încadrate în aceeași secțiune cu infracțiunile de serviciu contra intereselor publice, inclusiv cele de corupție, regimul de punere în mișcare al acțiunii penale să fie unitar. În realitate, s-a constatat că situația juridică nu este aceeași nici sub aspectul interesului social ocrotit, nici sub aspectul urmăririi socialmente periculoase.

Tot din lucrarea sus-menționată doresc să relievez faptul că autorii menționează și unele fapte similare de exercitare abuzivă a atribuțiilor de serviciu prevăzute de alte norme Codului penal, cum sunt cele ale art. 266. - *arestarea nelegală și cercetarea abuzivă*, art. 267 - *supunerea la rele tratamente* și art. 268 - *represiunea nedreaptă*. În mod evident asemenea tipuri de exercitare abuzivă a atribuțiilor de serviciu reprezintă forme agravante și vizează fapte cu pericol social sporit ce nu pot face obiectul prezentei inițiative. Tocmai pentru că, prin specificul lor, aduc atingere directă unui interes public indiscutabil, înfăptuirea justiției, la aceste fapte este justificată și menținută declanșarea din oficiu a acțiunii penale.

În materia procedurii penale, esențială este asigurarea prevenirii abuzului din partea organului de cercetare penală. Garanțiile constituționale privind drepturile omului în materie penală sunt formulate în același sens. Nu există, practic, nici un fel de justificare pentru a permite în continuare declanșarea din oficiu a acțiunii penale în cazul vătămării unor interese private ca cele vizate de cele trei articole. Nici statul, nici altă persoană nu trebuie să se substituie persoanei vătămate prin exercitarea abuzivă a unor atribuții de serviciu. De asemenea, în aceste situații este firesc ca nedepunerea unei plângeri prealabile să împiedice declanșarea acțiunii penale, iar retragerea acesteia să atragă încetarea acțiunii. Declanșarea din oficiu a acțiunii penale în cazurile evocate lasă loc abuzului, în condițiile în care cercetarea poate fi continuată chiar în contra interesului legitim al persoanei vătămate.

Mai precizez faptul că, legiferarea propunerii legislative nu prejudiciază în vreun fel ocrotirea interesului vizat de normele de incriminare și nici nu îngreuiază procedura de declanșare a acțiunii penale ori de desfășurare a cercetării. Apreciez că o asemenea concepție, dacă este însușită de Parlamentul României trebuie preluată și în noul Cod Penal, la momentul intrării acestuia în vigoare.

Față de cele mai sus arătate, am elaborat alăturata propunere legislativă, pe care v-o supun dezbaterii și adoptării.

INIȚIATOR

Senators, Le. Sca. NICOLAE
